

INFERNO

»PRIVÉ-DOMEIN«

NR. 9

AUGUST STRINDBERG

INFERNO

VERTAALD DOOR CORA POLET

AMSTERDAM · UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS

Eerste druk, 1968
Tweede, ongewijzigde, druk, 1983

Copyright Nederlandse vertaling © 1968, 1983
B. V. Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam
Oorspronkelijke titel: *Inferno*
Uitgave: C.N.E. Gernandts Förlag, Stockholm, 1897

ISBN 90 295 4801 0

*Courbe la tête, fier Sicambre !
Adore ce que tu as brûlé,
Brûle ce que tu as adoré !*

Ik zal mijn gezicht tegen dien man richten, hem tot een teken en een spreekwoord maken. EZECHIËL 14:18a

Tot hen behoren Hymenaeüs en Alexander, die ik aan den satan heb overgegeven, opdat hun het lasteren worde afgeleerd. TIMOTHEÛS 1:20

INHOUD

I/De hand van de onzichtbare	9
II/Lodewijk de Heilige introduceert mij bij de gezegende Orfila	23
III/De verzoeken van de demon	29
IV/Het herwonnen paradijs	35
V/De val en het verloren paradijs	38
VI/Het vagevuur	43
VII/Uittreksel uit mijn dagboek van het jaar 1896 . .	68
VIII/De hel	92
IX/Beatrice	119
X/Swedenborg	128
XI/Uittreksel uit het dagboek van een verdoemde . .	144
XII/De Eeuwige heeft gesproken	157
XIII/De hel is losgebroken	161
XIV/Pelgrimstocht en boetedoening	170
XV/De verlosser	176
XVI/Beproeving	181
XVII/Waarheen wijst onze weg?	187
Epiloog	193
Bibliografie.	196

I/DE HAND VAN DE ONZICHTBARE

Het was met een gevoel van wilde vreugde dat ik terugkeerde van het Gare du Nord, waar ik mijn vrouw op de trein had gezet. Ze ging naar ons kind dat in een ver land ziek was geworden. Het offer van mijn hart was dus volbracht! Onze afscheidswoord: 'Wanneer zien we elkaar weer?' 'Spoedig!', klonken nog in me na als leugens die je niet als zodanig voor je zelf wilt erkennen; een voorgevoel zei me dat we nu voorgoed uit elkaar waren gegaan. Deze woorden die wij in november 1894 wisselden, zouden ook werkelijk de laatste zijn, want tot op dit ogenblik, mei 1897, heb ik mijn lieve vrouw niet weergezien.

Toen ik bij Café de la Régence was gekomen, ging ik aan hetzelfde tafeltje zitten waar ik meestal met mijn vrouw zat; mijn mooie gevangenbewaakster die dag en nacht mijn ziel bespioneerde, mijn heimelijke gedachten raadde, de vlucht van mijn ideeën onder controle hield en het streven van mijn geest naar het onbekende jaloers gadesloeg.

Nu ik mijn vrijheid herwonnen had, merkte ik hoe mijn opgesloten ik plotseling zijn vleugels uitsloeg en uitgetild werd boven de benepen heden van de grote stad. Dit strijdperk waarop intellectuele geschillen uitgevochten worden en waar ik pas een zege had behaald, op zich zelf waardeloos, maar voor mij uitermate belangrijk, daar ze de vervulling was van een jeugdroom die alle schrijvers van mijn gene-

ratie in mijn vaderland gekoesterd hebben, maar die alleen door mij verwezenlijkt was: namelijk gespeeld te worden in een Parijs theater. Maar het theater boezemde mij thans afkeer in, zoals alles waarin men geslaagd is, en nu was het de wetenschap die me aantrok. Voor de keus gesteld tussen liefde en kennis, had ik besloten de hoogste toppen der wetenschap te bereiken en terwijl ik aldus mijn liefde op de brandstapel legde, vergat ik daarbij het onschuldige slachtoffer van mijn eerezucht of mijn roeping.

Teruggekeerd in mijn armzalige studentenkamer in het Quartier Latin, dolf ik in mijn koffer en haalde zes weggestopte smeltkroezen van dun porselein te voorschijn, die ik al eerder gekocht had van geld dat ik uit mijn eigen mond had gespaard. Een vuurtang en een pakje zuivere zwavel completeerden de uitrusting van mijn laboratorium. Het enige dat ik nu nog moest doen, was een ovenvuur in de haard aanleggen, de deur afsluiten en de gordijnen laten zakken, want drie maanden na de terechtstelling van Caserios was het gevaarlijk zich in Parijs met chemische apparaten bezig te houden.

De nacht valt, de zwavel brandt met helse vlammen en tegen de morgen heb ik de aanwezigheid van koolstof geconstateerd in het element, dat men de naam zwavel heeft gegeven en waarvan men aanneemt dat het een enkelvoudige stof is. En daarmee heb ik het probleem opgelost, de huidige stand van zaken in de chemie op losse schroeven gezet en de onsterfelijkheid verkregen die sterfelijke wezens vergund is.

Maar de huid van mijn handen is door het hete vuur verbrand en laat los, de vellen hangen erbij en de pijn die het uitkleden veroorzaakt, herinnert me eraan wat deze triomf mij gekost heeft. Eenzaam in het bed, dat de geur van mijn

vrouw nog heeft vastgehouden, voel ik mij een gelukkig mens. Een gevoel van geestelijke zuiverheid, van mannelijke maagdelijkheid, maakt dat ik het huwelijksleven dat achter mij ligt als iets onreins ervaar. Het spijt mij dat ik niemand heb die ik kan danken voor het feit dat ik bevrijd ben van deze vernederende boeien, die ik zonder omhaal verbroken heb. Ik ben namelijk in de loop der jaren atheïst geworden, nadat ik gemerkt had hoe de onbekende machten de wereld aan haar lot hadden overgelaten, zonder enig teken van leven meer te geven.

Iemand om te bedanken! Maar er is niemand en mijn gedwongen ondankbaarheid drukt als een last op me!

Niet van zins mijn ontdekking met anderen te delen, onderneem ik geen stappen om er ruchtbaarheid aan te geven. In mijn schuchterheid wend ik mij niet tot de autoriteiten en evenmin tot wetenschappelijke instellingen. Ondertussen ga ik door met mijn experimenten, terwijl de kloven in mijn handen dieper worden, openspringen en zich met kolenruis vullen; het bloed sijpelt eruit en de pijn wordt ondraaglijk. Elke aanraking doet mij ineenkrimpen en razend over dit lijden, dat ik geneigd ben op rekening te schrijven van de onbekende machten die mij al zo vele jaren achtervolgen en mij dwarsbomen in mijn streven, ontwijk en vermijd ik de mensen, bedank ik voor uitnodigingen en stoot mijn vrienden van me af. Het wordt stil en eenzaam om me heen, de stilte van de woestijn, plechtig en beangstigend, waarin ik de onzichtbare uitdaag lijf aan lijf en ziel tegen ziel te worstelen. Ik heb de aanwezigheid van koolstof in zwavel aangetoond. Nu zal ik laten zien dat het waterstof en zuurstof bevat, want deze maken er eveneens deel van uit. Mijn apparatuur is hiervoor niet toereikend, ik heb geen geld en mijn handen bloeden en zijn zwart, zoals mijn

hart bloedt en mijn ellende zwart is. Want ter zelfder tijd sta ik in briefwisseling met mijn vrouw; ik vertel haar van mijn successen op het gebied van de chemie en zij antwoordt daarop met bulletins over ons dochttertje, waar ze vermaningen tussendoorvlecht over de zinloosheid van mijn wetenschap en de dwaasheid daaraan geld te verspillen.

In een aanval van rechtmatige trots en gegrepen door een hevig verlangen me zelf schade te berokkenen, bega ik zelfmoord, in die zin dat ik een schandelijke en onvergefelijke brief wegzend, waarin ik mijn vrouw en kind vaarwel zeg en voorwend dat een nieuwe verbintenis beslag op mijn gedachten heeft gelegd.

Het schot is raak. Mijn vrouw beantwoordt mijn brief met een verzoek tot echtscheiding.

Eenzaam, zowel moordenaar als zelfmoordenaar, doen zorgen en verdriet mij het misdadige van mijn gedragingen vergeten. Niemand komt mij opzoeken en zelf kan ik nergens naar toe, omdat ik iedereen van me vervreemd heb.

Ik voel mij ontheemd, drijvend op open zee, nadat ik het anker heb gekapt zonder over een zeil te beschikken.

Intussen dienen zich nieuwe moeilijkheden aan in de vorm van een onbetaalde huurschuld en deze maken een einde aan mijn wetenschappelijke werkzaamheden en mijn metafysische mijmeringen door mij naar de aarde terug te roepen.

En zo nadert Kerstmis. Ik heb op nogal onheuse wijze een uitnodiging afgeslagen van een Scandinavische familie, omdat mij de lichtzinnige sfeer bij hen niet aanstaat. Maar op de avond zelf, als ik alleen thuis zit, heb ik er spijt van en ga ik er toch heen. Nauwelijks zij we voor het souper aan tafel gegaan of de jonge kunstenaars die zich hier voelen als in eigen huis, maken er een luidruchtig en uitgelaten feest van. Er heerst een vertrouwelijkheid die mij tegen de borst

stuit. Gebaren en blikken, kortom de hele sfeer die in geen enkel opzicht aan die van een familiekring doet denken, wekken een onbeschrijfelijk gevoel van onbehagen in mij op. Te midden van deze saturnaliën roept mijn melancholie als door magie het beeld op van het vredige huis van mijn vrouw. Als in een visioen zie ik eensklaps de kamer, de kerstboom, de mistletoe, mijn dochttertje en haar in de steek gelaten moeder... Ik word door gewetenswroeging overweldigd, sta op, wend voor dat ik me niet goed voel en ga weg.

Ik loop door de afschuwelijke Rue de la Gaieté, waar de gekunstelde vrolijkheid van de menigte mij pijnlijk aandoet, en door de duistere en stille Rue Delambre, een straat die meer dan enig andere iemand tot vertwijfeling kan brengen. Ik sla de Boulevard Montparnasse in en laat me in een stoel vallen voor Brasserie des Lilas.

Gedurende enkele minuten vind ik troost bij een goed glas absint, maar daarna word ik aangevallen door een bende lichte vrouwen en studenten die mij met takken in het gezicht slaan, en als door furiën achtervolgd laat ik mijn absint in de steek en haast me naar Café François Premier aan de Boulevard Saint-Michel, waar ik hetzelfde drankje bestel.

Ik val van de regen in de drup. Een andere bende schreeuwt me toe: moet je die kluizenaar eens zien zitten! en, geGESELD door de Eumeniden, vlucht ik naar huis, de spotliederen als fanfares naklinkend in mijn oren.

Het idee dat ik wel eens gestraft zou kunnen worden voor het een of ander misdrijf komt niet in me op. Voor mij zelf speel ik de rol van de onschuldige, het lijdend voorwerp van een onrechtvaardige vervolging. De onbekende machten hebben mij verhinderd mijn grote werk voort te zetten.

Deze hindernissen moeten geslecht worden alvorens ik de zegekroon kan opzetten.

Ik heb ongelijk gehad, maar desondanks heb ik gelijk en zal ik gelijk krijgen!

Die kerstnacht sliep ik slecht. Een koude luchtstroom streek herhaalde malen over mijn gezicht en zo nu en dan werd ik wakker door het geluid van een mondharp.

Geleidelijk aan voel ik mij zwakker worden. Mijn zwarte, bloedende handen maken het me moeilijk bij het aankleden voldoende zorg aan mijn uiterlijk te besteden. Ik voel me rusteloos en bedrukt, omdat ik de rekening van mijn kamerhuur niet kan betalen en ik loop in mijn kamer heen en weer als een wild dier in zijn kooi.

Het gebruiken van regelmatige maaltijden heb ik opgegeven en mijn pensionhouder geeft me de raad mij in een ziekenhuis te laten opnemen. Maar daar schiet ik niets mee op, want zo iets kost een hoop geld en je moet vooruit betalen.

Dan merk ik dat de aderen van mijn armen opzwellen. Dat wijst op bloedvergiftiging. Het is de genadestoot. Als een lopend vuurtje verspreidt dit bericht zich onder mijn landgenoten, zodat ik op een avond bezoek krijg van dezelfde goedhartige vrouw van wier kerstdiner ik op zo'n onhoffelijke wijze ben weggelopen. Zij, die mij onsympathiek is en die ik in feite veracht, hoort mij uit over mijn ongelukkige en ellendige toestand en probeert me onder tranen bij te brengen dat het ziekenhuis mijn enige redding is. Men kan zich mijn hulpeloosheid en ontreddeering voorstellen, wanneer een veelbetekenend zwijgen haar duidelijk maakt dat ik geen geld heb. Ze krijgt diep medelijden met me als ze ziet hoe ellendig ik er aan toe ben.

Ze belooft een inzameling te houden onder de Scandina-

vische kolonie en zegt dat ze naar onze dominee zal gaan. Zelf is ze arm en gaat gebukt onder de zorgen van het dagelijks bestaan.

De zondares heeft medelijden met de man die zojuist zijn wettige echtgenote heeft verlaten!

Opnieuw tot bedelen gedwongen en barmhartigheid afsmekend middels een vrouw, begin ik het vermoeden te krijgen, dat een onzichtbare hand de onverbiddelijke gang der gebeurtenissen leidt. Ik krimp ineen voor de storm, maar ben vastbesloten mij weer op te richten.

Een rijtuig brengt mij naar het Saint-Louis-ziekenhuis. Onderweg stap ik uit in de Rue de Rennes om twee witte overhemden te kopen.

Het doodshemd voor mijn laatste uur!

Ik moet inderdaad aldoor maar denken aan mijn naderende dood, waarom weet ik niet.

Nu ik als patiënt ben opgenomen en ze mij verboden hebben zonder toestemming uit te gaan, terwijl mijn handen zo verbonden zijn dat ik er onmogelijk iets mee kan doen, voel ik mij alsof ik in een gevangenis zit opgesloten.

Ik heb een onpersoonlijke, kille ziekenkamer, met alleen het hoognodige; er is geen enkele poging gedaan er iets van te maken. De kamer ligt vlak bij de conversatiezaal, waar van 's ochtends tot 's avonds gerookt en gekaart wordt.

De bel voor het ontbijt luidt. Aan tafel bevind ik mij in een gezelschap van vogelverschrikkers. Gezichten als doodskoppen, gezichten van stervenden; hier ontbreekt een neus, daar een oog, een derde heeft een opengereten lip of weggevreten wangen. Ook zitten er twee individuen, die er niet ziek uitzien maar wel een knorrig en vertwijfeld uiterlijk hebben. Het zijn een paar beroepsdieven van goede familie die door bemiddeling van invloedrijke relaties uit de ge-

vangen is zijn ontslagen onder het voorwendsel dat ze ziek zijn. Een weeë lucht van jodoform ontnemt me mijn eetlust. En omdat mijn handen in het verband zitten, moet ik een beroep doen op mijn disgenoten om mijn brood voor me te snijden en mijn glas vol te schenken. En te midden van deze fraaie verzameling misdadigers en ter dood veroordeelden waart onze goede moeder, de hoofdverpleegster, rond in haar zwarte en witte kledij en geeft elk van ons zijn eigen giftige medicijn. Met een beker arsenicum drink ik op de gezondheid van een doodskep, die mijn gebaar beantwoordt door te proosten met vingerhoedskruid. Het is allemaal dieptreurig en toch moet je dankbaar zijn, iets dat mij razend maakt. Dankbaar te moeten zijn voor zo'n onbeduidende en bovendien nog onaangename zaak!

Ik word aangekleed, ik word uitgekleeed. Ik word als een kind verzorgd. De liefdezuster vat genegenheid voor mij op, behandelt mij als een baby en noemt mij haar jongen, terwijl ik haar net als de andere zieken moeder noem.

Wat doet het me goed dit woord uit te spreken, dat in geen dertig jaar meer over mijn lippen is gekomen! Het oude wijfje dat tot de orde der augustijnen behoort en het kleed der doden draagt, omdat ze het leven nooit heeft geleefd, is zachtmoedig als de berusting zelf en leert ons te glimlachen om onze noden alsof het even zovele vreugden zijn, want zij weet hoe weldadig het kan zijn om te lijden. Geen verwijtend woord, geen vermaningen, geen preken. Ze kent de instructies die gelden voor geseculariseerde ziekenhuizen en ze staat de zieken kleine privileges toe, maar zich zelf nooit iets. Zo vindt ze het bij voorbeeld goed dat ik op mijn kamer rook en ze biedt zelfs aan mijn sigaretten voor me te rollen wat ik echter afsla. Ze weet toestemming voor mij los te krijgen dat ik buiten de vastgestelde uren uit mag gaan en als ze ontdekt dat ik me met chemie

bezighoud, zorgt ze ervoor dat ik kennis maak met de geleerde apotheker van het ziekenhuis. Deze leent mij boeken en als hij van mijn theorie over de samenstelling van de chemische elementen verneemt, biedt hij mij aan in zijn laboratorium te komen werken. Deze non heeft een zekere rol gespeeld in mijn leven. Ik begin me weer met mijn lot te verzoenen, in zoverre dat ik bij alle ongeluk het geluk prijs dat me onder dit gezegende dak heeft doen belanden.

Het eerste boek dat ik uit de bibliotheek van de apotheker meeneem valt uit zich zelf open en als een valk hecht mijn blik zich op een regel in het hoofdstuk over fosfor.

In luttele woorden vertelt de schrijver dat de chemicus Lockyer met behulp van spectraalanalyse heeft bewezen dat fosfor geen enkelvoudige stof is en dat hij het verslag van zijn onderzoekingen heeft voorgelegd aan de Parijse Academie van Wetenschappen, die het feit niet heeft kunnen ontkennen.

Gesterkt door deze onverwachte steun voor mijn ideeën, ga ik de stad in, met mijn smeltkroezen waarin zich nog een restant bevindt van de niet volledig verbrande zwavel. Ik geef het af bij een chemisch laboratorium dat mij belooft de volgende ochtend schriftelijk rapport uit te brengen.

Ik ben jarig vandaag. Als ik in het ziekenhuis terugkom ligt er een brief van mijn vrouw op me te wachten. Ze trekt zich de ongelukkige toestand aan waarin ik verkeer, en wil naar me toekomen om voor me te zorgen en me lief te hebben.

Het feit dat ik zo gelukkig mag zijn dat er ondanks alles een mens is die van me houdt, maakt dat ik iemand zou willen danken... maar wie? Die onbekende, die zich al zoveel jaar verborgen houdt?

Ik word helemaal week van binnen. Ik biecht haar de laaghartige leugen op over mijn zogenaamde ontrouw en

vraag haar om vergeving. En in een ommezien wissel ik opnieuw liefdesbrieven met mijn eigen vrouw, maar onze hereniging stel ik uit tot een wat geschikter tijdstip.

De volgende ochtend haast ik mij naar het laboratorium aan de Boulevard Magenta.

In een verzegelde envelop neem ik het analyserapport mee naar het ziekenhuis. Als ik op de binnenplaats voorbij het standbeeld van Lodewijk de Heilige kom, moet ik denken aan de drie monumenten die hij heeft nagelaten, namelijk, het grote blindenasiel Les Quinze-Vingt, de Sorbonne en de Sainte-Chapelle, die door mij als volgt geduid worden: van het lijden via de wetenschap naar de boetedoening.

Ik sluit me op in mijn kamer en open de envelop die over mijn toekomst zal beslissen. Ik lees:

‘Het poeder dat wij voor u onderzochten vertoont de volgende karakteristieken:

Kleur: grijszwart. Het laat sporen achter op papier.

Dichtheid: zeer groot, groter dan de dichtheid van grafiet: de stof zou een hard soort grafiet kunnen zijn.

Scheikundig onderzoek:

Het poeder is licht brandbaar, waarbij kooloxyde en koolzuur vrijkomt. Het bevat dus kool.’

Zuivere zwavel bevat kool!

Ik ben gered. Voortaan kan ik mijn vrienden en familieleden bewijzen dat ik niet gek ben. Hiermee zijn de theorieën bevestigd die ik ontwikkeld heb in mijn geschrift ‘Antibarbarus’, dat vorig jaar verschenen is. Volgens de kranten was dat het werk van een charlatan of een krankzinnige, een soort Cagliostro.

Ik ben er van overtuigd dat ik jullie nu volkomen verslagen heb, waarde tegenstanders! Mijn ik zwelt op van gerechtmatigde trots. Ik wil weg uit het ziekenhuis, ik wil

van de daken schreeuwen, voor het Instituut staan brullen, de Sorbonne afbreken, maar mijn handen zitten nog steeds in het verband en als ik op de binnenplaats kom, geeft het hoge hekwerk mij te verstaan dat ik geduld moet hebben.

Als ik de apotheker het resultaat van de analyse vertel, stelt hij voor een commissie bijeen te roepen, die ik dan het bewijs zal leveren door mijn proef te herhalen.

Omdat ik liever niet wil wachten en omdat ik weet hoe verlegen ik ben als ik in het openbaar moet optreden, schrijf ik echter een artikel dat ik naar 'Le Temps' stuur, dat het twee dagen later plaatst.

En hiermee is het startsein gegeven en van verschillende kanten ontvang ik reacties waarbij de juistheid van mijn stelling niet wordt bestreden. Ik heb aanhangers gekregen; men moedigt mij aan artikelen te schrijven voor een chemisch tijdschrift en ik ga een briefwisseling aan, die voor mijn verdere onderzoekingen van groot nut zal blijken te zijn.

Op de laatste zondag die ik in het vagevuur van Saint-Louis doorbreng, zit ik voor het raam en kijk naar wat zich beneden op de binnenplaats afspeelt. De beide dieven wandelen met hun vrouwen en kinderen heen en weer, kussen hen zo nu en dan en zien er gelukkig uit, terwijl ze zich warmen aan hun liefde die aangewakkerd wordt door hun ellende.

Mijn eigen eenzaamheid drukt als een zware last op me. Ik vervloek mijn lot, vind dat ik onrechtvaardig behandeld word, terwijl ik vergeet dat mijn misdrijf gemener is dan dat van hen.

De postbode brengt me een brief van mijn vrouw. Een ijzige, kille brief. Mijn succes heeft haar pijnlijk getroffen en ze doet alsof ze er geen geloof aan hecht. Ze heeft name-

lijk een beroepschemicus geraadpleegd. Ze geeft me goede raad: het koesteren van illusies is gevaarlijk, want het kan tot een hersencrisis leiden. Trouwens, wat schiet ik er mee op? Kan ik met mijn chemie een gezin onderhouden?

Opnieuw het alternatief: liefde of wetenschap! Zonder enige aarzeling reken ik in een laatste afscheidsbrief voor altijd met haar af en ben dan tevreden over me zelf als een moordenaar die zijn werk goed gedaan heeft.

's Avonds maak ik een wandeling door de mistroostige stadswijk en steek het Saint-Martinkanaal over, dat zwart is als een graf en alleen maar gegraven schijnt om je erin te verdrinken. Ik blijf staan op de hoek van de Rue Alibert. Waarom Alibert? Wie is dat? Heet dat grafiet dat de scheikundige in mijn proef met de zwavel heeft gevonden niet Alibertgrafiet? ... Wat zou er daarna komen? Ik weet dat het dwaas is, maar toch kan ik de idee dat er iets onverklaarbaars in schuilt, niet van me afzetten. Verder door de Rue Dieu. Waarom God? De republiek heeft hem toch afgeschaft? Heeft zij niet aan het Panthéon een andere bestemming gegeven dan de oorspronkelijke? ... Rue Beaurepaire. Een 'mooi onderdak' voor misdadigers... Rue de Bondy... Is het een demon die mijn schreden leidt?... Ik kijk niet meer naar de naambordjes, verdwaal, probeer dezelfde weg terug te nemen maar dat mislukt. Ik deins achteruit voor een onmetelijke loods die naar rauw vlees en bedorven groenten, vooral naar zuurkool stinkt. Verdachte figuren lopen rakelings langs me heen en mompelen grove woorden. Ik ben bang voor het onbekende, sla rechts af, sla links af en kom terecht in een smerige doodlopende steeg die een broeinest schijnt te zijn van zonden, misdaad en vuiligheid. Lichte vrouwen versperren mij de weg, straatvlegels beschimpen me. Een herhaling van wat zich op kerstavond heeft afgespeeld: *Vae soli!* Wie spant deze valstrik voor mij,

zodra ik mij van de wereld en de mensen losmaak? Iemand heeft mij in deze val laten lopen. Waar is hij? Ik wil met hem vechten!

Op het moment dat ik begin te rennen, gaat het regenen, een regen vermengd met natte sneeuw. Aan het einde van een korte straat tekent zich tegen het hemelgewelf een reusachtig grote, zwarte poort af, een constructie van cyclopen, een poort zonder bijbehorend paleis, die leidt naar een zee van licht...

Ik vraag aan een agent waar ik ben.

'Porte Saint-Martin, meneer.'

Na luttele passen ben ik op de grote boulevards, die ik afloop. De klok van de schouwburg staat op kwart over zes. Tijd voor een glas absint. Mijn vrienden plegen om deze tijd op me te wachten in Café Napolitain. Ik haast mij erheen en vergeet ziekenhuis, zorgen en armoede. Maar voor Café du Cardinal bots ik tegen een tafeltje, waaraan een heer zit. Ik ken hem alleen van naam, maar hij weet wie ik ben en in één seconde lees ik in zijn ogen af: U hier? U ligt dus niet in het ziekenhuis? Het waren dus loze geruchten!

En ik voel dat deze man een van mijn onbekende wel-doeners is, die geld heeft gegeven en dat ik een bedelaar ben die het recht niet heeft café's te bezoeken. Bedelaar! Dat is het juiste woord. Het klinkt na in mijn oren en ik bloos van schaamte, vernedering en woede!

En dan te bedenken dat ik – zes weken geleden – hier zat, op deze plaats. Mijn theaterdirecteur liet zich door mij onthalen en sprak mij aan met waarde maestro. Journalisten probeerden een interview los te krijgen, een fotograaf verzocht mij om de eer mijn foto te mogen verkopen. En nu ben ik: een bedelaar, een gebrandmerkte, een uitgestotene uit de maatschappij.

Geslagen, geradbraakt, tot het uiterste opgejaagd, zwerf

ik als een nachtbraker over de boulevards en trek mij in mijn hol bij de pestlijders terug. Ik sluit mij op in mijn kamer; hier ben ik thuis.

Als ik mijn lot overdenk, ben ik me bewust van de hand van de onzichtbare die mij straft, die mij met stokslagen voortdrijft naar een doel dat mij nog onbekend is. Hij verschaft mij roem, terwijl hij me gelijktijdig een achtenswaardige positie in de maatschappij onthoudt; hij vernedert terwijl hij me verheft en doet me in het stof buigen om mijn ziel op een hoger plan te brengen.

En weer komt de gedachte in me op dat de voorzienigheid mij heeft voorbestemd om een missie in deze wereld te vervullen en dat dit het begin is van mijn opvoeding.

In februari verlaat ik het ziekenhuis zonder hersteld te zijn, maar wel ben ik genezen van de verleiding voor wereldse geneugten. Bij het afscheid nemen had ik de hand van ons goede moedertje willen kussen, die me zonder te preken de weg van het kruis heeft gewezen, maar een gevoel van eerbied, als voor iets dat niet ontheiligd mag worden heeft me weerhouden.

Moge zij in figuurlijke zin dit teken van dankbaarheid in ontvangst nemen van een ontspoorde vreemdeling, die nu teruggetrokken woont in een ver land.

II/LODEWIJK DE HEILIGE
INTRODUCEERT MIJ
BIJ DE GEZEGENDE ORFILA

In een bescheiden gemeubileerde huurkamer ga ik die winter door met mijn scheikundige arbeid. Ik blijf thuis tot de avond valt, daarna ga ik eten in een crêmerie, die gefrequentieerd wordt door kunstenaars van verschillende nationaliteit. Na het eten breng ik een bezoek aan dezelfde familie, wier invitatie ik destijds in een rigoureuze opwelling heb afgeslagen. Hun huis is het trefpunt van een grote groep anarchistische kunstenaars en ik ben gedoemd alles te verdragen wat ik niet had willen horen en zien: lichte zeden, een losse moraal en opzettelijke goddeloosheid. Maar er is hier veel talent en zeer veel *esprit* verzameld. Een van hen is zelfs ronduit een genie en zijn naam heeft een bekende klank.

Hoe dan ook, het is één grote familie. Ze zijn erg op mij gesteld en daar mag ik dankbaar voor zijn, zodat ik mij blind en doof houd voor hun privé-zaken, die mij niet aangaan.

Wanneer ik de mensen uit een ongerechtvaardigde hoogmoed zou ontlopen, zou straf zeker op zijn plaats zijn geweest, maar nu mijn terughoudendheid voortspruit uit het streven mijn geest te louteren en te veredelen en mijn nieren in eenzaamheid te beproeven, begrijp ik de wegen der voorzienigheid niet goed. Van nature immers heb ik een zwak karakter dat zich maar al te graag aanpast aan zijn

omgeving, al was het alleen maar uit behoefte aan sociaal contact en uit vrees ondankbaar te zijn. Buiten de maatschappij gesteld door mijn ellendige en schandelijke armoede, was ik echter gelukkig voor de lange winteravonden een toevluchtsoord te hebben, hoe zeer de vrije toon van de gesprekken mij ook kwetste.

Nu ik ontdek heb dat een onzichtbare hand mijn schreden op het oneffen pad leidt, voel ik me niet eenzaam meer. Met grote nauwlettendheid waak ik over mijn woorden en doen en laten, ofschoon niet altijd met succes. Maar als ik zondig, word ik ook meteen op heterdaad betrapt en de straf volgt onmiddellijk en met zo'n raffinement, dat ik er niet aan twijfel of er is een macht die mij straft met het oogmerk mij te verbeteren. De onbekende is een persoonlijke kennis van me geworden, met wie ik praat, die ik bedank en die ik om raad vraag. Soms zie ik hem als mijn dienaar, net als de daimon van Socrates. Omdat ik weet dat ik de steun van de onbekende heb, voel ik mij weer energiek en hoopvol en kom ik tot inspanningen waartoe ik vroeger niet in staat zou zijn geweest.

Maatschappelijk een mislukkeling word ik herboren in een andere wereld waarin niemand mij kan volgen. Gebeurtenissen die voordien geen speciale betekenis voor me hadden, trekken nu mijn aandacht, mijn nachtelijke dromen nemen de vorm aan van voorspellingen. Ik denk dat ik dood ben en dat mijn leven zich afspeelt in een andere wereld.

Na bewezen te hebben dat er koolstof in zwavel zit, moet ik ook nog aantonen dat het, naar analoge gevallen, waarschijnlijk waterstof en zuurstof bevat.

Twee maanden verstrijken met het maken van berekeningen en met nadenken, maar ik mis de benodigde apparatuur